

Петар Волк

Беседа на Богојављење

Драги Аго,

Посета Твом вечном станишту није само поштовање традиције, оданости него и истинска спонтана потреба. Окупљају се драмски писци, поштоваоци Твога дела а веома ретко глумци, поготово редитељи и управници, а и критичари нису бројни. А требало би да су овде јер ово је још једино место где се могу суочити са Тобом и Твојом истином. Нису ни свесни да је то и њихова истина! Од прошлог Богојављења – година је сурова – у позоришту је било доста несмотрености, неодговорности и представа које су означавале пометњу, одбацивање искуства, свођења Твога дела на своју личну приватност. Све је то било опасно, анархично, мало кога је поштедело. Као што су се пре неку годину огрешили о Шекспира, измештајући његовог Хамлета са велике сцене Народног позоришта у пробну салу, у самом поткровљу, тако су се сада острвили и на Нушићев опус као знамење националне културе и самог позоришта.

Не знам да ли је ово прави тренутак и да ли сам ја за то подобан, али ми дође да Твој парастос искористим као молебан за њихов свеколики спас. Чини се да не знају шта раде. Овде сам са писцима свога времена. Али, и они деле са мном убеђење да српско позориште двадесетог века обележавају три изузетна ствараоца сценске литературе – а то су Јован Стерија Поповић, Ви – Бранислав Нушић и Бора Станковић. Вама је пресудило трајање Ваших дела на свим нашим позорницама. Ако је већ до истине Ви сте за све ове протекле деценије највише играни писац. Да се не позивам на историју и традицију, па ни сам систем вредности, јер то многима у овој актуелној пометњи ништа не значи, већ само на уметничка осећања и искуство, па је довољно да будем неспокојан. Увек су Вас, од како знам за себе, а и пре мене, оспоравали и тумачили на субјективан и крајње непоуздан начин. Вашем опусу то не смета јер Ви се сваки пут изнова појављујете пред новим генерацијама као истина, слика менталитета, земља, снага која може да одоли свакој навали стихије и да се непрекидно потврђује у својој изворној аутентичности. Сви они којима сте духовно блиски а и у ове дане између два Богојављења били суочени са оним што се догађало са Вашим појединим комадима, морали су да се осећају нелагодно. Томе су посебно допринела саветовања умних театролога и редитеља који су се хвалили речима које нису истините и које потпуно искривљују суштину Вашег комедиографског дара.

Потпуно су занемарили онај благи цинизам и дистанцу са којом сте тако супериорно посматрали стварност у којој сте живели и стварали. Са невиђеном ароганцијом су подцењивали Ваше главне ликове и покушавали да извлаче неке мале епизоде и да им

придају значај у који не може да се поверује! Реч је о славољубивим незналицама или особењацима који су толико занети да та своја открића објављују у часописима који претендују да симболично представљају нову тетрологију у нашој средини. Да би сами себи дали значаја, унапред су одредили ко је важан од њих, а ко неважан од нас. Хтели би да вам само они дају смисао. Да би уопште о томе могли да расправљамо, требало би да објаснимо ко су они који тако нешто богохулно покушавају да учине.

Да ли они имају свест о значају позоришта и могу ли такви да буду Вама и Вашим делима сведоци у позоришту. Нису они за то позвани, нити својом аргументацијом на то имају право, јер није реч о њиховим приватним ставовима већ о оном изворном што садрже Ваша дела, и што проистиче из свега што чини тако трајним структуре комедија. Тај свет такви тумачи не препознају, и не могу да схвате да он поседује језгро које непрекидно рефлектује из себе нова значења. Уместо да откривају структуру тих значења и стварају заиста оригиналне визије и представе, они се баве самима собом и не могу никако да открију откуд и како се ствара од самог живота и његовог смисла тако моћна и трајна композиција.

Она се не може одвојити од самог живота. Зато су, да објективизирам, Ваша дела савремена у сваком времену и могу да имају безброј варијација и да изазивају разне опсервације, под једним условом – не одвојити се од изворности и веродостојности самог доживљаја. Ако све оно што се догађало са опусом Бранислава Нушића током двадесетог века не посматрамо као историју, него само као уметничко искуство, доћи ћемо лако до сазнања да нам је за нове представе потребна још невиђена интуиција. Имамо ли је? Зар Ваш језик није језик маште, светлости, ироније, воље, истраживања, разумевања, осећања, па шта нам онда може бити циљ, сам по себи? Истина о себи самима, о протагонистима појединих комедија или о свету у којем и сами живимо? Постоји ли, уопште, коначна истина о делу Бранислава Нушића? Да ли се до ње може доћи посредним путем, преко наших тренутних произвољности, необавезног субјективизма или ослањања само на оне истине које нису и истине великог комедиографа?

Не могу да уђем у смисао свега што се догађа у позоришту. Можда је наше чување сећања изгубило своју прво битну вредност. Можда је и наше схватање позоришта постало само пролазна илузија. Можда је све, заиста, другачије. Вероватно је и све могуће. За неког смо и ми вероватно из неког другог света. Да ли све у позоришту почиње испочетка. Па да је и тако – нико нам не може да оспори осећања и љубав коју смо стекли управо у позоришту. Истина, нашем позоришту, али, ипак, позоришту. Најлакше је бити равнодушан према свему па и себи самом. Ми то нисмо и зато се не одричемо смисла свега што чинимо па и овог традиционалног сусретања са Тобом и Твојим делом. Богојављења је било и увек ће бити.

Нека Ти је вечна слава, Аго!